

Polskie Stowarzyszenie Biegłych Sądowych Do Spraw Wypadków Drogowych

31-864 Kraków, al. Jana Pawła II 37 bud. 1A, lok. 2.5

tel. 606-13-88-36

e-mail: zarzad@psbs.org.pl

strona internetowa: <http://psbs.org.pl/>

Adres do korespondencji

ul. Westerplatte 9

31-033 Kraków

Kraków, dnia 26 marca 2009 r.

Szanowny Pan
Bohdan Paszkowski
Przewodniczący
Komisji Ustawodawczej
Senatu Rzeczypospolitej Polskiej

Wielce Szanowny Panie

Z zadowoleniem przyjęliśmy informację o próbie rozwiązania przez Senat problemu dotyczącego podatku od towarów i usług, który dotyczy wynagrodzeń biegłych. Dziękując za skierowanie do naszego Stowarzyszenia prośby o sporządzenie pisemnej opinii w przedmiocie rozwiązań przyjętych w projekcie ustawy, wyrażamy jednocześnie gotowość współpracy we wszystkich pracach Senatu dotyczących biegłych sądowych.

Ubolewamy, że rozstrzygnięcia dotyczące kwestii podatku VAT od wynagrodzeń biegłych sądowych zapadają pięć lat po dacie, od której biegli mieli – zdaniem Ministerstwa Finansów – płacić VAT, cztery lata po znanej wszystkim interpretacji Ministerstwa Finansów i prawie rok po wydaniu wyroku przez Trybunał Konstytucyjny.

Zapewne znany jest Komisji Ustawodawczej projekt rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z października 2008 r. dotyczący tej samej kwestii¹. Mamy nadzieję, że uda się znaleźć jakiś kompromis i nie wejdą w życie obydwa akty prawne. Odpowiadając na prośbę Senatu, po przeanalizowaniu obu proponowanych aktów prawnych, stwierdzamy co następuje:

¹ Projekt ten zamieszczony jest na stronie www.ms.gov.pl/projekty/proj090227.rtf

1. Nie wypowiadamy się w kwestii czy regulacja wynagrodzenia biegłych musi być przeprowadzona aktem o randze ustawy, czy wystarczającym jest wydanie rozporządzenia, pozostawiając tę kwestię do rozstrzygnięcia uznanym autorytetom w dziedzinie prawa.
2. Projekt Ministerstwa Sprawiedliwości zakłada podwyższanie wynagrodzenia o stawkę podatku od towarów i usług, biegłych będących podatnikami tego podatku. Pragniemy zauważyć, że część biegłych korzystając ze zwolnienia podmiotowego, o którym mowa w art. 113 ustawy o podatku od towarów i usług, nie płaci podatku VAT. Z proponowanego przez Senat zapisu wnioskujemy, że wszyscy biegli musieliby podatek VAT płacić, gdyż podwyższenie wynagrodzenia o ten podatek pozostawałoby w zakresie obowiązków Sądu.
3. Choć w świetle powyższych zastrzeżeń ostatnia kwestia ma już marginalne znaczenie, to jednak pragniemy również zwrócić uwagę na techniczne problemy proponowanego przez Senat rozwiązania. W myśl wyroku Trybunału Konstytucyjnego z dnia 12 czerwca 2008 r. (sygn. K 50/05) i uchwały Naczelnego Sądu Administracyjnego (sygn. I FPS 3/08) biegli są podatnikami podatku od towarów i usług, a podatnicy tego podatku zgodnie z art. 106. ustawy o VAT są obowiązani wystawić fakturę, która ma m.in. zawierać podstawę opodatkowania, stawkę i kwotę podatku. Jeżeli zatem, w myśl proponowanej ustawy to nie biegły wnioskowałby o wynagrodzenie z podatkiem VAT, lecz Sąd podwyższałby jego wynagrodzenie o ten podatek, to powstaje pytanie jak ma wyglądać dokument potwierdzający żądanie przez biegłego wynagrodzenia, czyli faktura? Co należałoby wpisywać w rubrykach dotyczących podatku VAT, przy rozwiązaniu proponowanym przez ustawę?

* * *

Według aktualnego stanu prawnego, który powstał po wspomnianym powyżej wyroku Trybunału Konstytucyjnego i uchwale Naczelnego Sądu Administracyjnego, biegli są podatnikami podatku od towarów i usług. Jeżeli ten stan prawny nie ulegnie zmianie, to postulujemy uwzględnienie w nowotworzonych aktach prawnych następujących kwestii:

- Potwierdzenia, że obowiązek zapłaty podatku VAT przez biegłych powstaje dopiero po otrzymaniu wynagrodzenia. Dotychczas w tej kwestii istnieje wyłącznie „powielaczowe” zalecenie Ministerstwa Finansów. Organy procesowe niejednokrotnie realizują rachunki nawet z kilkuletnim opóźnieniem i odprowadzanie w takich przypadkach podatku przez biegłych bezpośrednio po wystawieniu faktury byłoby całkowicie nieuzasadnione. Podkreślić należy, że biegli nie mają żadnego wpływu na terminowość wypłacanych im wynagrodzeń.
- Wprowadzenia obowiązku informowania biegłego przez organy procesowe o przyznaniu mu wynagrodzenia. Tylko w takim przypadku biegły będzie mógł wystawić fakturę korygującą po obniżeniu mu wynagrodzenia. W przeciwnym przypadku biegły będzie zmuszony płacić VAT również od tej części wynagrodzenia,

której nie otrzymał. Przypomnieć należy, że ostateczną wysokość wynagrodzenia zatwierdza Sąd lub Prokurator na mocy własnego postanowienia, bez udziału biegłego.

- Uwzględnienia innego sposobu rozliczeń osób prowadzących działalność gospodarczą w rozumieniu ustawy o podatku dochodowym od osób fizycznych. Osoby takie mają obowiązek samodzielnego rozliczania nie tylko podatku VAT, ale także podatku dochodowego, z czego wywiązują się odprowadzając comiesięczne zaliczki. Na dzień dzisiejszy organy procesowe, bez względu na to czy biegły prowadzi pozarolniczą działalność gospodarczą czy też nie, obliczają i odprowadzają zaliczkę na podatek dochodowy. Pozbawienie biegłych prowadzących działalność gospodarczą możliwości samodzielnego rozliczania i odprowadzania podatku dochodowego, zaburza ideę prowadzonej działalności, w szczególności poprzez konieczność rozdzielania wpływów, oraz ogranicza możliwości wykorzystania kosztów uzyskania przychodów większych niż zryczałtowane.
- Zapewnienia możliwości kwartalnego rozliczania podatku VAT. Takie rozwiązanie pozwoliłoby na znaczne ograniczenie czasu straconego na kontakt biegłego z Urzędem Skarbowym.

* * *

Biorąc pod uwagę aktualny stan prawny, trudno jest nam w sposób bezpośredni polemizować z obowiązkiem płacenia podatku VAT przez biegłych sądowych. Nie oznacza to jednak, że po kilkuletnim zmaganiu się z problemami dotyczącymi tego podatku, zaniechaliśmy już dalszych działań. Na zakończenie pragniemy przypomnieć Szanownej Komisji jak w naszym, praworządym Państwie doszliśmy do owych aktualnych rozwiązań i wskazać na dalsze działania planowane przez nasze Stowarzyszenie. Byłoby nam niezmiernie miło, gdybyśmy w owych planowanych działaniach mieli wsparcie ze strony Senatu.

Z dniem 1 maja 2004 r. Polska stała się członkiem Unii Europejskiej. Z tym też dniem weszła w życie nowa ustawa o podatku od towarów i usług. Nikt jednak nie zastanawiał się wtedy dogłębnie nad jej interpretacją w kwestii obowiązku płacenia podatku VAT przez biegłych sądowych. W zasadzie, poza nielicznymi wyjątkami, stan taki trwał do 29 kwietnia 2005 r., kiedy to ówczesny Minister Finansów wydał interpretację nr PP3-812-130/2005/AK/864, w której wskazał, że czynności wykonywane na zlecenie sądu przez adwokatów, biegłych sądowych i tłumaczy przysięgłych podlegają opodatkowaniu VAT na zasadach ogólnych. Zarówno przed tą interpretacją, jak i po niej Urzędy Skarbowe, Izby Skarbowe, a w końcu i Wojewódzkie Sądy Administracyjne bardzo różnie odnosiły się do obowiązku płacenia podatku VAT przez biegłych. Z wyroków kilku Wojewódzkich Sądów Administracyjnych wynika, że biegli nie są podatnikami podatku VAT², dlatego niektóre Urzędy Skarbowe zwracały im zapłacony podatek VAT. Zapadły

² Patrz: wyrok WSA w Rzeszowie z dnia 27.02.2007 r. (sygn. ISA/Rz 38/07), wyrok WSA w Bydgoszczy z 20.02.2007 r. (sygn. I SA/Bd 15/07), wyrok WSA w Bydgoszczy z 11.12.2007 r. (sygn. I SA/Bd 709/07),

także wyroki, z których wynika, że biegli są płatnikami podatku VAT i biegli zostali zmuszeni do jego zapłacenia.

Pismem z 3 listopada 2005 r. Rzecznik Praw Obywatelskich wystąpił do Trybunału Konstytucyjnego z wnioskiem o stwierdzenie, że przepis art. 15 ust. 3 pkt 3 ustawy z dnia 11 marca 2004 r. o podatku od towarów i usług w zakresie, w jakim określa czynności, których wykonanie nie jest w rozumieniu art. 15 ust. 2 tej ustawy uznane za wykonywaną samodzielnie działalność gospodarczą – narusza zasadę przyzwoitej legislacji, a więc zasadę zaufania obywatela do państwa i prawa, tj. art. 2 Konstytucji. Trybunał Konstytucyjny uznał jednak zgodność art. 15 ust. 3 pkt 3 tej ustawy z art. 2 Konstytucji Rzeczypospolitej Polskiej. Ponadto Naczelny Sąd Administracyjny, w dniu 12 stycznia 2009 r., rozstrzygnął wielomiesięczne wątpliwości dotyczące opodatkowania VAT czynności biegłych sądowych, stwierdzając w podjętej uchwale, że biegli, którzy wykonują czynności na zlecenie sądów, muszą płacić VAT.

Po wyroku Trybunału Konstytucyjnego z 12.06.2008 r. (sygn. akt K50/05) i uchwale Naczelnego Sądu Administracyjnego z 12.01.2009 r. (sygn. I FPS 3/08) są w świetle polskiego prawa silne przesłanki, że biegli są płatnikami podatku VAT. Choć w wyroku Trybunału nie ma stwierdzenia, że biegli są płatnikami podatku VAT (a tylko wyrok jest wiążący), a w uzasadnieniu Trybunał najpierw opowiedział się przeciwko biegłym (pkt. 3), a potem temu zaprzeczył (pkt. 5). NSA co prawda wypowiedział się generalnie przeciwko biegłym, ale ten wyrok wiąże tylko ten skład, który zadał to pytanie. Tym bardziej więc nie wiąże Ministra Finansów (w ogólności). Należy zwrócić uwagę, że przy interpretacji NSA, iż biegli są płatnikami podatku VAT istnieje podwójne opodatkowanie tych samych przychodów, a z podatku VAT (który ma być neutralny i dotyczyć konsumpcji) uczyniono dodatkowy podatek osobisty, skoro jest on pobierany ze stawki godzinowej biegłego, a nie doliczany do tej stawki.

Powyższe rozstrzygnięcia nie stanowiłyby problemu dla biegłych, gdyby zapadły w odpowiednim czasie. Z uwagi na wyjaśnienie tej kwestii po długim czasie od wejścia w życie aktualnie obowiązującej ustawy o VAT, oraz brak uregulowań dotyczących sposobu naliczania podatku VAT od wynagrodzeń biegłych sądowych, zwracamy się do Senatu Rzeczypospolitej Polskiej o pomoc w rozwiązaniu kwestii dotyczącej płacenia przez biegłych zaległego podatku VAT.

Niektóre Urzędy Skarbowe wzywają biegłych by w terminie do siedmiu dni zapłacili zaległy podatek VAT od 1 maja 2004 r., a kwoty tego podatku sięgają nawet kilkudziesięciu tysięcy złotych, w razie odmowy grożą wszczęciem postępowania karno-skarbowego. Ponieważ nigdy nie wiadomo jak takie postępowanie się zakończy, dlatego biegli, by nie zostać wyrzuconymi z pracy (duża część biegłych pracuje w jednostkach, które wymagają niekaralności) i skreślonymi z listy biegłych, są zmuszeni wpłacać żądane kwoty.

uchwała SN z 21.12.2006 r. (sygn. III CZP127/06) z której wynika, że nawet jeśli biegły sądowy sporządzający opinię w sprawie cywilnej jest podatnikiem podatku od towarów i usług, to sąd obowiązany jest przyznać mu wynagrodzenie bez tego podatku.

Urzędy Skarbowe żądają podatku VAT, odsetek od tego podatku a niekiedy dodatkowo karnej stawki 30%. Zatem z zarobionych przez nas pieniędzy za ostatnie 5 lat pozostałoby nam około 20%. Praktycznie jest to równoznaczne z bankructwem wielu biegłych, ponieważ to co pozostałoby z przyznanego wynagrodzenia byłoby niejednokrotnie zbliżone do kosztów poniesionych przy wydawaniu opinii.

Wielu biegłych zostało schwytych w pułapkę podatkową. Biegły wpisany na listę Prezesa Sądu Okręgowego jest obowiązany wydawać opinie dla organów procesowych pod groźbą kary 10 000 zł za odmowę wydania opinii oraz skreśleniem z listy biegłych. Zatem biegli nie mieli możliwości uchronienia się od przekroczenia progu 10 000 Euro (lub aktualnie 50 000 zł), który jest granicą zwolnienia podmiotowego z podatku VAT, bez narażenia się na inne surowe konsekwencje. Wielu biegłych nie chciało i nie chce płacić podatku VAT i gdyby nie przepisy dotyczące biegłych, tej kwoty by nie przekroczyło. Zatem biegli mimo woli znaleźli się w grupie płatników podatku VAT. Nie można zaakceptować sytuacji, która doprowadza obywatela do niekorzystnej dla niego sytuacji.

Zdecydowana większość biegłych, polegając na ocenie Ministerstwa Sprawiedliwości, że biegli nie są podatnikami podatku VAT (np. pismo z 9 lutego 2008 r. skierowane do naszego Stowarzyszenia), obserwując chaos spowodowany sprzecznymi wyrokami wojewódzkich Sądów Administracyjnych oraz utwierdzeni uzasadnieniem wyroku Trybunału Konstytucyjnego, nie płaciła tego podatku.

Należy dobitnie podkreślić, że Trybunał zasygnalizował Sejmowi, Ministrowi Sprawiedliwości i Ministrowi Finansów potrzebę podjęcia inicjatywy prawodawczej w przedmiocie luki prawnej w regulacjach dotyczących zasad i procedury zaliczania podatku od towarów i usług do kosztów sądowych z tytułu należności dla poddanych opodatkowaniu tym podatkiem biegłych sądowych i innych osób wykonujących czynności im zlecane w postępowaniu sądowym, dochodzeniowym i administracyjnym.

Jeżeli uznać, że biegli są płatnikami podatku VAT, to naszym zdaniem do momentu usunięcia luk prawnych (wskazanych w wyroku Trybunału Konstytucyjnego), nie powinni płacić tego podatku. Nie można w żaden sposób zaakceptować wykładni Ministra Finansów, że podatek VAT jest zawarty w stawce biegłych, która została wprowadzona wiele lat przed wejściem Polski do Unii Europejskiej.

Obowiązujące obecnie stawki dla biegłych zostały wprowadzone na podstawie art. 10 ust. 3 i art. 16 dekretu z dnia 26 października 1950 r. o należnościach świadków, biegłych i stron w postępowaniu sądowym (Dz. U. Nr 49, poz. 445 z późn. zm.) zanim powstała w Ministerstwie Finansów interpretacja dotycząca płacenia podatku VAT przez biegłych. Zatem płacenie podatku VAT przez biegłych z istniejącej stawki byłoby równoznaczne z obniżeniem ich wynagrodzenia o podatek VAT. Przy założeniu, że w stawkach biegłych mieści się podatek VAT, od momentu przystąpienia Polski do Unii Europejskiej w dniu 1 maja 2004 r. wynagrodzenia biegłych zostałyby obniżone o wartość podatku VAT. Takie rozstrzygnięcie jest sprzeczne z Unijnymi Dyrektywami, z których jednoznacznie wynika, że skutek przystąpienia do Unii wynagrodzenia nie mogą ulec obniżeniu.

Generalnie Sądy i Prokuratury odmawiały realizacji faktur VAT, nawet jeśli podatek ten był wliczony do obowiązującej stawki. Skoro Ministerstwo Sprawiedliwości poprzez księgowości Sądów i Prokuratur odmawiało płacenia podatku VAT, to dlaczego teraz biegli mają z własnej kieszeni ten podatek zapłacić. Tego podatku żąda Ministerstwo Finansów, ale obydwie ministerstwa należą przecież do tego samego rządu. Ponieważ poważne organy Państwa, jakimi są dwa ministerstwa, nie mogły się przez 5 lat porozumieć w kwestii płacenia podatku przez biegłych, to ofiarą tej niemocy ministerstw i rządów absolutnie nie może być biegły.

Występowaliśmy wielokrotnie do Ministra Finansów w sprawie jednolitego uregulowania podatku VAT od biegłych od 1 maja 2004 r., np. poprzez abolicję podatkową. Niestety stanowisko Ministra Finansów jest nieugięte (ostatnie pismo Ministra Finansów PT3/812/261/780/KOA/08BMI9-1677 z dnia 16 grudnia 2008 r.).

Istotne jest zwrócenie uwagi na wybiórczość działań Ministerstwa Sprawiedliwości. W takiej samej sytuacji jak biegli byli adwokaci działający z urzędu. Minister Andrzej Kalwas praktycznie w ostatnim dniu swojego urzędowania podpisał w dniu 27 października 2005 r. rozporządzenie *zmieniające rozporządzenie w sprawie opłat za czynności adwokackie oraz ponoszenia przez Skarb Państwa kosztów nieopłaconej pomocy prawnej udzielonej z urzędu* (Dziennik Ustaw z 2005 r. Nr 219 poz. 1872), które ubrutnowiło stawki adwokatów o podatek VAT. Ministrowi, będącemu radcą prawnym, bliżej było do adwokatów niż do biegłych.

Implementacja Dyrektyw Unii Europejskiej wynikająca z przystąpienia Polski do Unii Europejskiej jest obowiązkiem Rządu Rzeczypospolitej Polskiej, jako władzy wykonawczej i Parlamentu, jako władzy ustawodawczej – nie jest obowiązkiem obywatela-podatnika. Jeżeli Parlament stworzył niejednoznaczną ustawę, z której interpretacją miały problemy Sądy różnego szczebla i o różnym zakresie działania, a Rząd RP, na który się składają poszczególne Ministerstwa, nie wydał odpowiednich rozporządzeń, które w sposób jednoznaczny i nie budzący wątpliwości prawnych regulują zasady rozliczania się Instytucji Państwowych (sądy, prokuratury, policja) i podatników (m. in. biegłych sądowych) z organami podatkowymi – to nie można uznać, że zmiany w zakresie podatków w stosunku do stanu prawnego sprzed ogłoszenia ustawy o VAT z roku 2004 zostały wprowadzone w życie. Trybunał Konstytucyjny w uzasadnieniu postanowienia w sprawie o sygn. akt K 50/05 jednoznacznie wskazał, że stan prawny w zakresie podatku VAT od czynności biegłych jest wadliwy i wymaga działań legislacyjnych organów Państwa. Jakikolwiek przerzucanie odpowiedzialności za wady systemu prawnoskarbowego na obywatela-podatnika łamie zarówno Konstytucję RP, jak i Prawa Unijne. Nie leży w sferze dociekań i interwencji obywatela-podatnika ustalenie, które ministerstwo i który minister jest odpowiedzialny za wady stanu prawnego dotyczącego sposobu rozliczeń pomiędzy organami procesowymi, biegłymi i Urzędami Skarbowymi. Żądanie przez organa podatkowe zapłaty podatku VAT od biegłych sądowych (pociąganie do

odpowiedzialności z ustawy karno-skarbowej) jest obrażą Konstytucji Rzeczypospolitej Polskiej i łamaniem zasad prawnych obowiązujących w Unii Europejskiej.

Pragniemy podkreślić, że podejmowanie rozmów przez organizacje biegłych sądowych z Ministerstwem Sprawiedliwości, Ministerstwem Finansów i Parlamentarzystami jest działaniem obywatelskim ze strony grupy Obywateli RP służących organom Państwa swą wiedzą i doświadczeniem, a nie dopraszaniem się do uwolnienia od sprzecznych w Państwie Prawa roszczeń podatkowych. W szczególności dotyczy to tzw. abolicji podatkowej w zakresie VAT. Stoimy na stanowisku, że obowiązek płacenia podatku VAT nie powstał jeszcze do chwili obecnej, gdyż brak jest niezbędnych rozporządzeń ministrów i unormowań na poziomie ustaw, na co słusznie zwrócił uwagę Trybunał Konstytucyjny.

Sygnalizujemy, że w przypadku braku regulacji prawnych uwalniających biegłych sądowych od sprzecznych z prawami konstytucyjnymi i nieopartych odpowiednimi aktami prawnymi żądań organów podatkowych opłacania zaległego podatku VAT będziemy zmuszeni wnieść sprawę do Trybunału Międzynarodowego. Pozwanym przed Trybunał Międzynarodowy, będzie Rząd Rzeczypospolitej Polskiej, a nie uchylające się od odpowiedzialności za zły prawny stan rzeczy Ministerstwa. Istniejący w naszym kraju stan prawno-skarbowy jest pogwałceniem Dyrektywy VI i CXII Unii Europejskiej i całej idei podatku VAT. Obciąża on Rząd RP (w szczególności Ministra Finansów), a tym samym zwalnia podatników (biegłych sądowych) z obowiązku płacenia podatku VAT i ze wszelkiej odpowiedzialności karno-skarbowej, do czasu wydania niezbędnych i wymagalnych wyrokami TK i NSA przepisów wykonawczych.

Reasumując powyższe stoimy na stanowisku, że dopóki nie wejdą w życie odpowiednie uregulowania prawne dotyczące zobowiązania biegłego do płacenia podatku VAT – zgodne z ideą i charakterem tego podatku, z możliwością odliczeń, z uwzględnieniem realnego obowiązku przyznania kwoty podatku przez Sąd, próby egzekwowania tego podatku od biegłych przez organa podatkowe gwałcą prawa obywatelskie. Jako sprzeczne z oczywistymi zasadami życia społecznego nie mogą nieść negatywnych skutków dla podatników.

Z poważaniem

Przewodniczący Zarządu Stowarzyszenia

Adam Reza

Sporządzono w 3 egz.:

- adresat,
- Ministerstwo Sprawiedliwości,
- a/a.